Η Λόλα Καραμπόλα τρέχει με χίλια και δεν έχει θέμα το μπιλιάρδο

Η *Λόλα Καραμπόλα* είναι το πρώτο μυθιστόρημα της Ερωφίλης Κόκκαλη. Κυκλοφόρησε τον Δεκέμβριο, από τις εκδόσεις Έρμα. Παρουσιάστηκε για πρώτο φορά στο κοινό τον Απρίλιο. Συγκεκριμένα, Μεγάλη Τρίτη. Πιο συγκεκριμένα, στο εντελώς ούρμπαν Ρομάντσο, λίγο κάτω από την Ομόνοια. Στη μεγάλη οθόνη απέναντί μας έπαιζε το τροπάριο της Κασσιανής. Δεν θα μπορούσε να υπάρξει πιο ταιριαστή επιλογή, για πολλούς λόγους. Η συγγραφέας στάθηκε αρχικά μόνη της απέναντι στο κοινό, οπλισμένη, με μεγάλη άνεση και συντριπτικό χιούμορ. Σταδιακά άρχισε να πλαισιώνεται από φίλες και φίλους που διάβασαν αποσπάσματα και μίλησαν για το βιβλίο με μεγάλη τρυφερότητα αλλά και οξυδέρκεια. Παίχτηκαν και άλλα βίντεο, που χρησίμευσαν σαν μικρές γωνίτσες για να ξετυλιχθεί το σύμπαν του βιβλίου. Ωστόσο, στην εκδήλωση κυριάρχησε ο λόγος, ο λόγος που παραμένει αναντικατάστατος, σε μια εποχή που κανείς δεν θα προέβλεπε ότι μπορεί να γράφεται μεγάλη λογοτεχνία. Γράφεται όμως.

Μεγάλη λογοτεχνία είναι εκείνη που αναδεικνύει τα ζητήματα, τα ήθη, τους χαρακτήρες της εποχής της και γι’ αυτό μπορεί να συνεχίσει να διαβάζεται και από τις επόμενες γενιές. Η κ. Κόκκαλη το πετυχαίνει αυτό, καθώς στην αυτοβιογραφική της αφήγηση μπορούμε να διακρίνουμε αυτό που λέγεται διαθεματικότητα και πολλαπλές καταπιέσεις, τις οποίες βεβαίως κατορθώνει να μετατρέψει σε μεγάλη δύναμη. Έμφυλες και ταξικές ανισότητες ζωντανεύουν μπροστά μας σε μια προσφυγική γειτονιά της Αθήνας, εκεί στις αρχές της δεκαετίας του ’90. Το τοπίο περιγράφεται με μαεστρία και πηγαίνει τον αναγνώστη αυτής της γενιάς στα παιδικά του χρόνια με πλήρη επιτυχία, με ανθρακικό, με φράουλες και θάντερκατς. Με τη διαφορά ότι στις αναμνήσεις προστίθενται πραγματικότητες που θα μας ήταν αόρατες χωρίς τη θαρραλέα συγγραφέα: Η τρανς ορατότητα είναι μεγάλο στοίχημα. Βεβαίως, τα πάντα κρίνονται στον χρόνο, ωστόσο τα πάντα δείχνουν ότι αυτό το βιβλίο μπορεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς για τη ΛΟΑΤΚΙΑ κοινότητα -και όχι μόνο- με διάρκεια.

Φυσικά, δεν αρκεί η θεματική για να γραφτεί καλή λογοτεχνία. Η κ. Κόκκαλη συνδυάζει τον αναγκαίο ρεαλισμό με τη μαγική ματιά ενός παιδιού. Με τον τρόπο αυτό, προσεγγίζει θέματα που θα μπορούσαν να είναι τραυματικά δημιουργώντας ταυτόχρονα μια θεραπευτική οδό διαφυγής. Ο ρατσισμός, η βία, η παιδική σεξουαλικότητα, ακόμη και ο βιασμός, προσεγγίζονται με τρόπο επανορθωτικό μέσα από τα μάτια του θύματος, που είναι το μόνο που έχει ποτέ αυτό το δικαίωμα. Οι χαρακτήρες, όπως καταλαβαίνετε, είναι πολύπλοκοι...

Όλα αυτά γίνονται σε μια γλώσσα που διεκδικεί μια νέα λαϊκότητα. Η προοδευτική -ας την πούμε έτσι- λογοτεχνία στην Ελλάδα πάντοτε επιχειρούσε να μιλήσει τη γλώσσα του λαού, να της δώσει τη θέση που της αξίζει, να τη βάλει στα σαλόνια. Αυτή είναι μια προσπάθεια που χρειάζεται ανανέωση από την κάθε γενιά, καθώς η γλώσσα αλλάζει. Η κ. Κόκκαλη το καταφέρνει κι αυτό, καθώς με άνεση αποτυπώνει στο χαρτί τη λαϊκή ομιλία της εποχής μας. Ταυτόχρονα, ενώ όταν σκεφτόμαστε ένα βιβλίο κλασικό το μυαλό μας μπορεί να πηγαίνει σε βαριές διατυπώσεις, η γλώσσα εδώ είναι παιχνιδιάρα, όπως φαίνεται και από τον ίδιο τον τίτλο. Δεν υπάρχει καμία σοβαροφάνεια, όχι μόνο στο περιεχόμενο αλλά και στο ύφος. Έτσι, μας προσφέρεται ένα κλασικό μυθιστόρημα που μπορεί να διαβαστεί πλατιά. Για να το πω και διαφορετικά, πρόκειται για ένα βιβλίο που, ενώ προσεγγίζει συχνά-πυκνά δύσκολα θέματα, θα μπορούσα να το προτείνω στους -ενήλικους- μαθητές και μαθήτριες που είχα στο εσπερινό ΕΠΑΛ φέτος, δηλαδή σε ανθρώπους της δουλειάς που δεν διαβάζουν και πολλά βιβλία, με τη βεβαιότητα ότι αν το ανοίξουν θα το απολαύσουν και θα μπορέσουμε να το συζητήσουμε. Αυτό δεν είναι απλό. Δεν γίνεται κάθε μέρα. Δεν υπάρχουν πολλά τέτοια βιβλία.

Αναφέρθηκα νωρίτερα στην προοδευτική λογοτεχνία, κάτι που αποτελεί προσπάθεια κατηγοριοποίησης. Δεν είμαι ο καταλληλότερος να το κάνω αυτό. Είναι ωστόσο μάλλον αναγκαίο να το πιάσουμε λίγο, όταν μιλάμε για ένα σημαντικό βιβλίο. Σίγουρα το μυαλό μας πηγαίνει στον Ταχτσή. Σε διεθνές επίπεδο μπορεί να πήγαινε στον Όσιαν Βουόνγκ ή στον Εντουάρ Λουί. Είναι κι αυτό στοιχείο ενός σημαντικού βιβλίου, καθώς τα μεγάλα ζητήματα της κάθε εποχής δεν είναι μόνο τοπικά αλλά παγκόσμια. Φυσικά, ανάμεσα στους συγγραφείς που ανέφερα δεν υπάρχουν μόνο ομοιότητες αλλά και χαώδεις διαφορές. Η κατάταξη είναι θέμα αφήγησης, ειδικά όταν μιλάμε για νέους συγγραφείς που ακόμη εξελίσσουν το έργο τους. Χρειάζεται προσοχή, να μην αδικήσουμε κάτι εύθραυστο που γεννιέται. Αλλά νομίζω ότι η *Λόλα Καραμπόλα* μπορεί να σταθεί δίπλα στα βιβλία του Εντουάρ Λουί χωρίς να βγει χαμένη από τη σύγκριση. Το αντίθετο μάλιστα.

Για να το κλείσω, θα χρησιμοποιήσω το απόσπασμα που παρατίθεται στο οπισθόφυλλο: «Η Λόλα Καραμπόλα στέκεται μπροστά στον θαμπό καθρέφτη του μπάνιου, τυλιγμένη σε μια πετσέτα με τα αρχικά του Ε.Σ. Αρπάζει μια μπλούζα από τα άπλυτα και, καθώς τον καθαρίζει από την υγρασία, μέσα του βλέπει τα χρόνια του δημοτικού να περνάνε σαν σκηνές από ταινία. Πίσω από τις κλειστές πόρτες, στο δυομισάρι της προσφυγικής συνοικίας, αντιλαλούν τραγούδια και κατάρες. Έξω παραμονεύουν κραξίματα, αστυνομουνίες και καραμπόλες. Στον καθαρό καθρέφτη παρατηρεί ξανά το ξένο ρούχο, το σώμα της.» Είναι μια εξαιρετικά επιτυχημένη επιλογή για το οπισθόφυλλο. Η Λόλα βρίσκεται εδώ τυλιγμένη με τη στρατιωτική πετσέτα μπάνιου. Αυτή είναι μια αναφορά ταξική, αφού δεν θα βρείτε τέτοια πετσέτα να χρησιμοποιείται σε πλούσιο σπίτι. Θα μπορούσε επίσης να είναι αναφορά στο συντηρητικό περιβάλλον που την αγκαλιάζει, αφού ο ελληνικός στρατός δεν είναι δα και ο πιο συμπεριληπτικός θεσμός της Ελλάδος. Είναι τέλος μια αναφορά ενδεχομένως βιωματική, που ανασύρεται εύστοχα. Μας δίνεται ο χρόνος και ο τόπος της πρωταγωνίστριας, ένα δείγμα της γλώσσας, ειδικά με τις «αστυνομουνίες», ένας καθαρός καθρέφτης, που παίζει τον ρόλο και του ίδιου του βιβλίου, και το κεντρικό θέμα, το ξένο ρούχο, το σώμα της. Αυτό θα αγκαλιάσετε ανοίγοντας αυτό το μυθιστόρημα. Μην το κάνετε σαν πετσέτα του ελληνικού στρατού. Λίγο πιο τρυφερά να το

αγκαλιάσετε, και θα σας αγκαλιάσει κι εκείνο.